

■ FEMINISTIČKE VRIJEDNOSTI U ISTRAŽIVANJU-
PITANJE DOBROBITI, SAMOBRIGE
I LJUBAVI AKTIVISTICA

Sabina Lizde

FEMINISTIČKE VRIJEDNOSTI U ISTRAŽIVANJU - PITANJE DOBROBITI, SAMOBRIGE I
LJUBAVI AKTIVISTICA

Sarajevo, 2020.

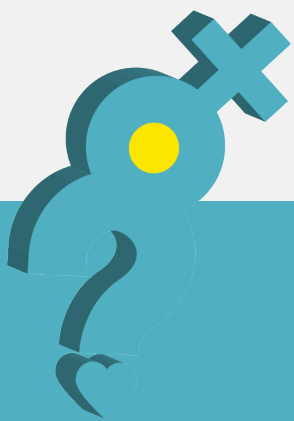
Feminističke vrijednosti u istraživanju - pitanje dobrobiti, samobriga i ljubavi aktivistica

Autorica: Sabina Lizde

Priručnik uredila: Vedrana Frašto

Izdavačice: Fondacija CURE, www.fondacijacure.org

Za izdavačice: Jadranka Miličević

ŠTA JE ŽENAMA POTREBNO

Sadržaj

Uvod	6
Analiza upitnika	8
Pet komponenti dobrobiti	11
Fizički faktor	11
Psihički/emocionalni faktor	13
Mentalni/intelektualni faktor	15
Spiritalni/egzistencijalni faktor	16
Socijalni/relacijski faktor.....	18
Zaključak	21
Bibliografija	22
O Fondaciji CURE	23
O autorici	24

Uvod

Iskustva aktivistica ukazuju da rad na ostvarivanju ženskih prava kao i svako ostvareno pravo za njih predstavlja nagradu, te im daje motivaciju. Ipak, svoje aktivnosti često smatraju i jako opasnim jer se izlažu svakodnevnom rizicima. Kada je u pitanju sigurnost, žene često daju prednost drugima - njihov naglasak je najčešće na zaštiti drugih, a ne na samozaštiti.

Organizacije za zaštitu ljudskih prava širom svijeta uspješno su povećale prepoznatljivost braniteljica ljudskih prava i njihovu vitalnu ulogu u zaštiti prava običnih građana/ki. Paradoksalno, otkako je svijest o njihovom radu procvjetala na međunarodnom nivou, one su postale izloženije eskalaciji kršenja vlastitih prava unutar svojih zemalja – od svoje vlade, oružanih grupa, pa čak i vlastite zajednice.¹

Postoje rizici u promociji ženskih prava i to ovisi o kontekstu u kojem aktivistice djeluju. Da bi se suprostavile mogućnosti da žene napuste svoj angažman, moraju biti u mogućnosti da prate potencijalni razvoj od prijetnji do posljedica. Neke od mogućih posljedica s kojima se suočavaju braniteljice prava i aktivistice su nezdrava briga o sebi, sekundarna trauma, moralne nevolje, neprijateljstvo i agresija prema vršnjacima/kinjama i strukturalno nasilje. Rizik nije uvijek moguće ukloniti, ali zahvaljujući njegovom boljem razumijevanju aktivistice mogu same odlučiti žele li ga uključiti.²

Mnogi rizici i prijetnje možda ne izgledaju tako opasno ako im se ne pristupi iz perspektive u kojem žive i borave žene. Napadi na braniteljice i aktivistice često su lični, a ponekad upadaju u lični prostor. Odbrana ženskih prava može predstavljati sigurnosnu prijetnju ženama koje rade u organizacijama za prava žena. Organizacije igraju važnu ulogu u promicanju sigurnosti kao i o razmišljanju o njoj. Procjena vanjskih i unutrašnjih rizika tekući je proces, način rada na poslu, komuniciranje, a ne niz intervencija za upravljanje stresom ili evaluacija koje se provode jednom godišnje kako bi se zadovoljili zahtjevi donatora.³

Integrisana sigurnost je koncept koji ima za cilj istražiti kako braniteljice ljudskih prava i aktivistice mogu bolje razumjeti prijetnje i rizike (unutrašnje i vanjske) koji su usmjereni protiv njih, kao i strategije kojima već imaju pristup i praksu - kako bi ublažile uticaj rizika i zaštitile sebe, održale svoj aktivizam, svoje organizacije i pokret.

Ključna tačka dijela preventivnog procesa brige, učenja i podrške je integrisanje razmišljanja o povezivanju s umom i tijelom u organizaciji. To uključuje formalno učenje i brigu, ali uglavnom se radi o načinu na koji provodimo vrijeme zajedno na poslu, zajedno razmišljamo o onome što se događa oko nas i vrsti sreće i kulture koju stvaramo među kolegama/icama. Rizik leži u tome da kad se prestane razmišljati o vlastitoj sigurnosti prestane se razmišljati i o sigurnosti organizacije.

Većina organizacionih briga događa se neformalno, jer je to dio načina na koji funkcionišu organizacije. Radi se o stvaranju radnog okruženja u kojem se ljudi cijene, čuju, vide i podržavaju, gdje se redovno odvija formalno i neformalno učenje i briga, gdje se ljudi slobodno izražavaju i gdje se sukobi rješavaju, a ne ignorišu. Organizaciona kultura igra presudnu ulogu u onome što je prihvatljivo, a što nije u organizaciji, i to je ono što određuje organizacionu brigu o sebi i o onome što se može unaprijediti i o čemu se može raspravljati.⁴

Da biste mogli raščlaniti i analizirati različite komponente integrisane sigurnosti i uključiti aktivistice u istraživanje rizika, neke od strategija su konflikt-povjerenje, prizemljenost i empatija i povezivanje sa svojim tijelom.⁵

Da bi se napravio prostor potreban za ovo istraživanje gdje žene mogu iskreno i zajedno govoriti o svojim ranjivim iskustvima i strahovima, mora se njegovati povjerenje. Međutim, sukob i povjerenje također su važni dijelovi rada s organizacijama i pokretima koji uče i njeguju prostore, tačnije stvaraju okruženje gdje se povjerenje gradi.

1 Izvedeno iz Uvoda u integrisanu sigurnost, više na: https://www.integratedsecuritymanual.org/sites/default/files/integratedsecurity_thematerial_1.pdf

2 Izvedeno iz Modula Staying grounded (Prizemljenost) i Connecting to the Body (Povezivanje s tijelom) iz Priručnika o integrisanoj sigurnosti

3 Tekst je izraen na osnovu modula kojeg je napisala Alessandra Pigni i dostupan je u Priručniku o integrisanoj sigurnosti

4 Priručnik o integrisanoj sigurnosti dostupan na: https://www.integratedsecuritymanual.org/sites/default/files/integratedsecurity_thematerial_1.pdf

5 Izvedeno iz Modula Self Care (Samobriga) dostupnog u Priručniku o integrisanoj sigurnosti

Povezivanje za svojim tijelom kao jedna od strategija suočavanja sa spomenutim problemima, posebno za aktivistice koje “trče” kroz život i rijetko se zaustavljaju da odvoje vrijeme za sebe, može biti način da se ponovo povežu sa sobom. Ova veza može doprinijeti intenzivnijoj prisutnosti. Biti prisutna i odvojiti vrijeme da se osjeti vlastito tijelo može značiti više pažljivosti prema onome što se događa, kako vanjski svijet utječe na unutrašnjost. Povezivanje s tijelom također može aktivisticu približiti feminizmu jer je ponovno uspostavljanje te veze ono na čemu se bazira aktivizam mnogih žena kao i integritet, dostojanstvo i samopotvrđivanje.

Koncept dobrobiti, brige o sebi i integrisane sigurnosti razvijen je iz potrebe za ponovnim fokusiranjem, ponovnom energijom i ponovnim definisanjem aktivizma i vodstva kako aktivistice ne bi ugrožavale svoju dobrobit u svrhu postizanja organizacionih ciljeva. Kao praksa, koncept dobrobiti, brige o sebi i integrisane sigurnosti ima za cilj jačanje temelja socijalnog pokretastavljanjem fokusa na osobe koje čine osnovu tih pokreta.

Koncept dobrobiti, brige o sebi i integrisane sigurnosti nastoji pružiti holistički pristup aktivizmu koji unaprjeđuje kolektivizam i solidarnost kao temelje pokreta i u isto vrijeme brigu o zdravlju i blagostanju osoba unutar tih pokreta. Praksa integrisane sigurnosti pomaže aktivisticama da izazovu patrijarhalne strukture koje su internalizovane u pokrete i organizacije.

Analiza upitnika

U cilju boljeg razumijevanja realnosti aktivistica koje se zalažu za ženska prava u Bosni i Hercegovini, Fondacija CURE je izradila upitnik s ciljem informisanja o tome koliko aktivistice pridaju značaj komponentama dobrobiti te koliko razumiju koncept sigurnosti i brige o sebi kako u privatnom životu tako i u aktivističkom pokretu.

Upitnik je namijenjen članicama ženskih organizacija, članicama formalnih i neformalnih grupa, svim onima koje se identifikuju kao aktivistice i braniteljice ženskih prava kao i pripadnicama marginalizovanih i manjinskih grupa žena, bez obzira da li su angažovane u nevladinom, vladinom, umjetničkom, akademskom, naučnom, medijskom ili drugom sektoru u BiH.

Briga o sebi sastoji se u tome da pomognemo sebi da se osjećamo i budemo zdravi čak i ako situacija i okruženje oko nas to nisu. Postoji pet komponenti dobrobiti. Briga o sebi obuhvata svaki od ovih aspekata i prepoznaje njihovu međusobnu povezanost.

Fizički faktor	briga o svom tijelu, obezbjeđivanje pravilnog odmora, ishrane i vježbi koje potiču snagu, otpornost i ravnotežu
Psihički/emocionalni faktor	sposobnost da izrazimo svoja osjećanja, da prigrlimo teške emocije bez da <i>eksplodiramo</i> ili da ih suzbijemo i osjetimo radost i sreću
Mentalni/intelektualni faktor	svjesnost naših misli, njihovih uticaja na nas i sposobnost (i namjere) da razmišljamo pozitivno
Spiritualni/ egzistencijalni faktor	sve što potiče osjećaj unutrašnjeg mira i nade
Socijalni/relacijski faktor	pozitivan odnos s vlastitim tijelom, sposobnost otvorene komunikacije s drugima te izražavanje naših potreba, želja i zadovoljstava u svim našim odnosima

Kako bismo dobile što više odgovora i saznale na koji način aktivistice, žene i druge manjinske i marginalizovane grupe doživljavaju koncept sigurnosti i da li ga primjenjuju, upitnik smo prosljedile putem društvenih mreža, mailing liste Ženske mreže BiH i Mreže za izgradnju mira svim organizacijama s kojima smo do sada sarađivale što znači da smo upitnik poslale na više od 500 adresa.

Dobile smo odgovore od 75 osoba od kojih se 74 identifikuju kao žene, dok se jedna osoba identifikuje kao ostali. Dobnu strukturu osoba koje su učestvovalе u upitniku najvećim brojem čine tridesetogodišnjakinje (25) i osobe treće životne dobi (18), četrdesetogodišnjakinje (16) dok je najmanje osoba u dvadesetim godinama (14). Upitnici su popunjeni u ukupno 25 gradova u BiH u oba entiteta (Federacija BiH, Republika Srpska) i Brčko Distriktu. Najveći broj odgovora na upitnik dolazi iz ruralnih područja BiH dok je dosta manji broj odgovora iz većih mjesta.

Većina žena (39) radi u organizacijama koje se bave ženskim pravima a to su: UŽ Grahovo, UŽ PAŠINKE, Udruženje Žene BiH Mostar, UŽ SEKA Goražde, Sarajevski otvoreni centar, Centar ženskih prava - Zenica, Tuzlanski otvoreni centar, Institucija za zaštitu ljudskih prava, Nova Ženska Inicijativa, Fondacija za osnaživanje žena, Udruženje građana "Otaharin", Ženska lobi grupa HO Horizonti Tuzla, Udruženje "Snaga nezavisne žene" Kalesija, Udruženje Romani-Cej, Ženska mreža BiH, Savez gluhih i nagluhih, Udruženje AKTIVNA u ZDK, UGOORIV Budi mi prijatelj, Inicijativa građanki/a Mostar, Ženska romska mreža "Uspjeh", LOTOS, Udruga za civilne inicijative "Glas", NVO Udruženje građanki Grahovo, UN WOMEN, Udruženje žena sa invaliditetom NIKA, Omladinski pokret REVOLT, Ženski centar Trebinje i Udruženje "Ženska vizija".

Ciljane grupe upitnika su aktivistice te je jako važno naglasiti da većina žena/osoba (69 osoba, odnosno 92%) koje su popunile upitnik sebe smatra aktivisticom (69), dok šest žena smatra

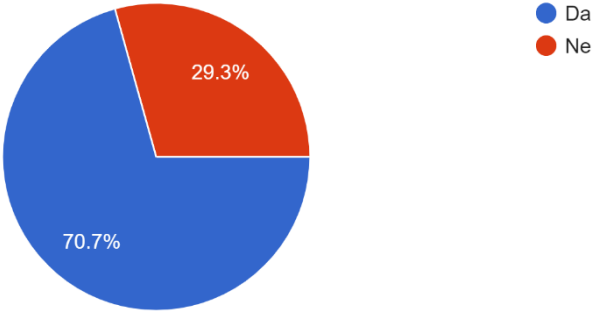

da to nije. Sve osobe sebe smatraju braniteljicom ženskih prava (74). Samo jedna osoba se izjasnila da sebe ne vidi kao braniteljicu ženskih prava, niti aktivisticu, te se nije izjasnila da li radi u organizaciji koja se bavi pravima žena, ali je upoznata sa konceptom integrisane sigurnosti i dolazi iz Sarajeva.

Kroz istraživanje otkrile smo da ženama pojam “vlastita sigurnost” najčešće označava slobodu, ličnu sigurnost, rad bez straha (život bez straha), ekonomsku, emocionalnu i fizičku nezavisnost i integritet, rad na sebi (povezivanje sa sobom), fizičku i psihičku sigurnost, nezavisnost i vjerovanje u ono što jesi te biti ono što jesi bez osuđivanja. Provođenjem sljedećih mjera se osjećaju najsigurnije: (pravila) zakonska zaštita, policijska zaštita, socijalna distanca, okruživanje s osobama koje slično razmišljaju, video nadzor, siguran prostor za rad, fizička spremnost, zdrav razum, mjere po vlastitim potrebama i podrška porodice.

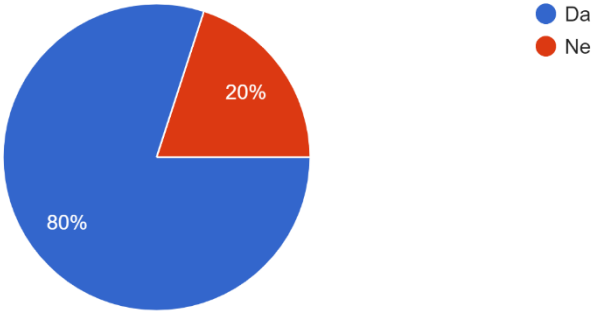
Iako je aktivisticama/ima jako važna sigurnost u njihovom radu, još važnija im je vlastita sigurnost. Kroz istraživanje smo došle do zaključka da je za 53 žene vlastita sigurnost prioritet, dok za 22 žene to nije slučaj. Mjere opreza i oblike sigurnosti koje žene poduzimaju tokom svog radnog vremena u svrhu vlastite sigurnosti najčešće uključuju postojanje video nadzora, pazi se o onom što se priča i piše te se održava dobra komunikacija s ljudima.

Da li ti je tvoja sigurnost prioritet?
75 responses

Većina osoba koje su popunile upitnik i koje dolaze iz nevladinog sektora navele su da su upoznate s konceptom integrisane sigurnosti (60) dok mali broj osoba (15) nije upoznat. Osobe koje nisu upoznate s konceptom pretežno dolaze iz većih lokalnih zajednica (Sarajevo, Zenica, Tuzla i Banja Luka). Jako mali broj osoba (5) su članice nevladinih organizacija i nisu upoznate sa konceptom integrisane sigurnosti, a najbrojnija dobna skupina su dvadesetogodišnjakinje (8), tridesetogodišnjakinje (5), te najmanje četrdesetogodišnjakinje (2).

Da li si upoznata sa konceptom i terminom “sigurnost za braniteljice ženskih prava”?
75 responses

Iako je dosta aktivistica i braniteljica ženskih prava upoznata sa konceptom integrisane sigurnosti skoro polovina njih nije učestvovala na radionicama koje se tiču ženskih prava, tj. 41

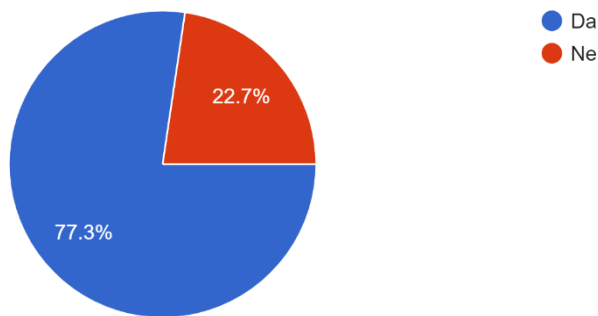

osoba je učestvovala na radionicama, a 34 osobe nisu učestvovala na radionicama ovog tipa.

Jednak je broj osoba koje posao izlaže nasilju (37) i broj osoba (38) koji posao ne izlaže nikakvom obliku nasilja. Iz analiziranog upitnika došlo se do zaključka da se žene koje su na poslu izložene nasiljuju ili nekom drugom obliku rizika najviše suočavaju sa manjkom privatnosti, cyberbullying-om, verbalnim napadima, fizičkim nasiljem, emotivnim nasiljem, manjkom sigurnosti i seksizmom. Također, iz analiziranog upitnika je vidljivo da se većini osoba (58) desio napad na duševni integritet dok se ostale osobe (17) nisu suočavale s tim.

Da li ti se ikad desio napad na duševni integritet (osjećanja, svijest, duševno stanje)?

75 responses

Pet komponenti dobrobiti

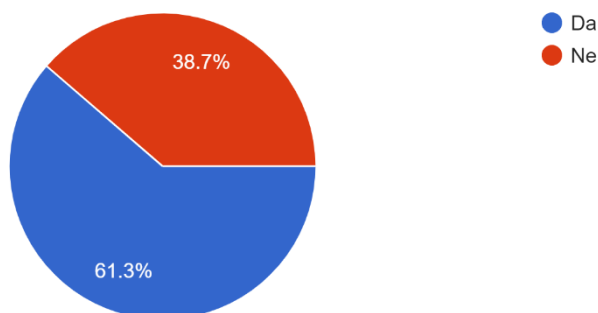
Fizički faktor

Koncept integrisane sigurnosti kao primarni cilj u fokus stavlja brigu o svom tijelu i duhu, te su ohrabrujući podaci da se veći broj osoba (65) posvećuje potrebama svog tijela dok ostatak to nažalost ne čini. Na osnovu istraživanja otkrile smo da se žene najviše posvećuju potrebama svog tijela na sljedeći način: fizička aktivnosti, meditacija, svakodnevna yoga, šetnja, trčanje (u prirodi), ples, mentalno zdravlje (čitanje, učenje), putovanje (odmor), plivanje, ljubav prema sebi, umjetnost i masaža.

Značaj međunarodnih organizacija ključan je za aktivizam i učinkovito djelovanje, međutim postavlja se pitanje da li to automatski garantuje bolju sigurnost aktivisticama? Iz analiziranih upitnika utvrđeno je da najveći broj žena smatra da međunarodne organizacije obraćaju više pažnje na psihičko i fizičko blagostanje uposlenika/ce nego što to rade lokalne zajednice.

Smatraš li da međunarodne organizacije obraćaju pažnju na psihičko i fizičko blagostanje uposlenika/ica više nego lokalne organizacije?

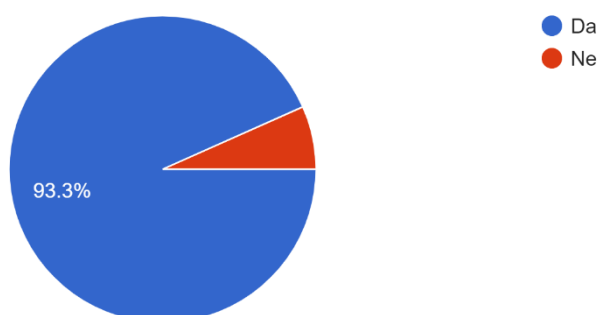
75 responses

Jako važan faktor integrisane sigurnosti je fizička spremnost aktivistica (npr. poznavanje samoodbrane). Većina žena smatra da je važno da poslodavci/kinje obezbijede obuku o samoodbrani svojim uposlenicima/ama dok jako mali broj (5) smatra da to nije potrebno.

Misliš li da poslodavci/kinje trebaju obezbijediti obuke samoodbrane svojim uposlenicima/ama?

75 responses

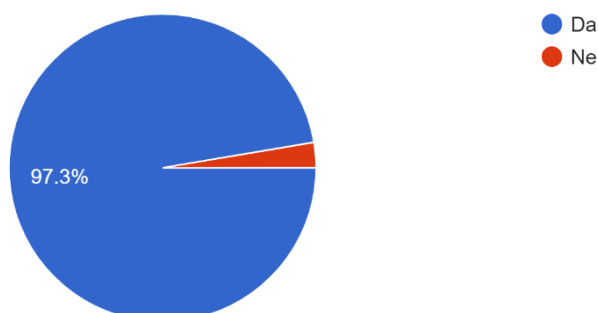

Kada se govori o pitanju sigurnosti na radnom mjestu, svim osobama je bilo izuzetno važno da poslodavac/kinja obezbijedi sistematske preglede jednom godišnje. Samo dvije osobe su se izjasnile da to nije važno. Jedna osoba je iz Mostara, ne radi u organizaciji za ženska prava i upoznata je s konceptom integrisane sigurnosti, dok druga osoba dolazi iz Sarajeva, također je upoznata s konceptom integrisane sigurnosti, ali ne radi u organizaciji za ženska prava.

Da li je važno da poslodavac/kinja obezbijedi sistematske preglede jednom godišnje svojim uposlenicima/ama?

75 responses

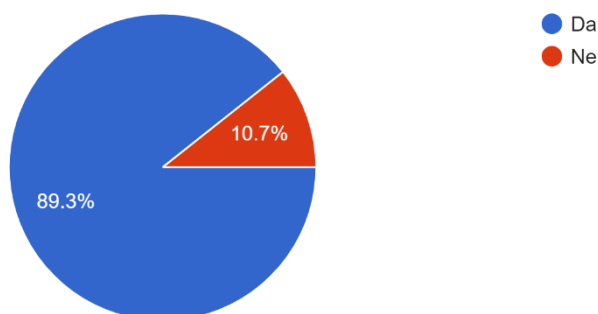

Na pitanje o tome kako se osoba brine o svom tijelu, kroz istraživanje smo otkrile da se pretežno brinu o svom tijelu provodeći razne aktivnosti, a najčešći odgovori su bili: masaže, posjeta kozmetičkim salonima (manikir, pedikir, briga o licu), odlazak frizeru/ki, fizička aktivnost (vježbanje, šetanje u prirodi), zdravstvena kontrola (sistematski pregledi jednom godišnje i/ili mjesečni zdravstveni pregledi), ginekološki pregledi, odlazak doktoru/ici, zdrava ishrana, yoga, ljubav, odmor (putovanja), održavanje higijene, briga o vrtu (sađenje cvijeća) i ples.

Važna karakteristika fizičkog faktora je osjećaj sigurnosti u vlastitoj koži. Analizirajući upitnike došle smo do zaključka da se veliki broj žena osjeća jako sigurno u vlastitoj koži dok se ostatak žena (8) ne osjeća tako.

Osjećaš li se sigurno u „vlastitoj koži?“

75 responses

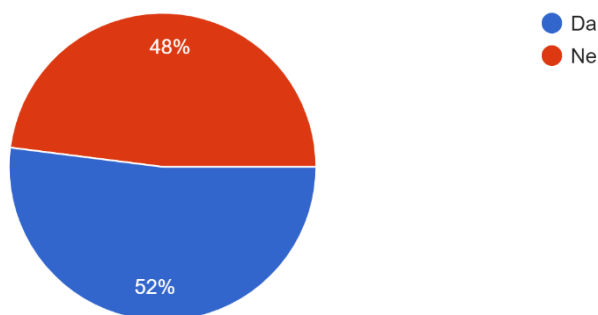

Za što bolji rezultat potrebno je imati mišljenje koje se razlikuje od mišljenja mase, a što pretežno prouzrokuje razne reakcije kao što su prijetnje. Kroz istraživanje koje smo provele došle smo do zaključka da je ukupno 39 žena tokom života dobilo prijetnje isključivo zbog svojih mišljenja, dok 36 žena tvrdi da nisu.

Da li si ikad dobila prijetnje na osnovu svojih mišljenja?

75 responses

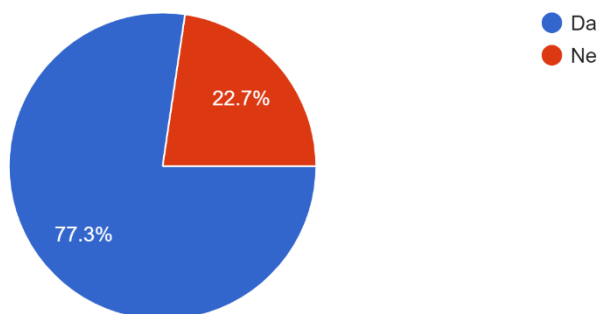

Psihički/emocionalni faktor

Aktivizam i borba za prava žena je posao koji nikad ne prestaje, no problem se javlja kada se aktivistice ne fokusiraju na rješavanje i jačanje psihičkog stanja kako bi promjene bile učinkovitije. Jako važan faktor upitnika, psihički faktor, cilja na to da se stvori realna slika o tome koliko zapravo aktivistice odvajaju vremena za psihičku stabilnost i razvoj. Analizirajući upitnik dolazi se do zaključka da većina žena (58) smatra da je na radnom mjestu potrebno imati psihologa/inju što nam daje realan uvid u potrebe aktivistica.

Smatraš li da je na radnom mjestu potrebno imati psihologa/inju?

75 responses

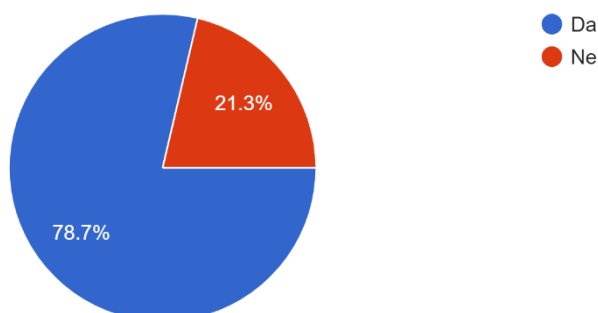

Komunikacija je važan fokus istraživanja kojeg provodimo i smatramo da igra ključnu ulogu u životu aktivistica. Analizirajući odgovore došle smo do zaključka da 59 žena tvrdi da su bile izložene verbalnom nasilju, no ohrabrujuće je također da postoji velik broj žena koje nisu imale takvo iskustvo.

Komunikacija kao ključ rada braniteljica može izazvati neki oblik verbalnog nasilja. Da li si bila izložena verbalnom nasilju?

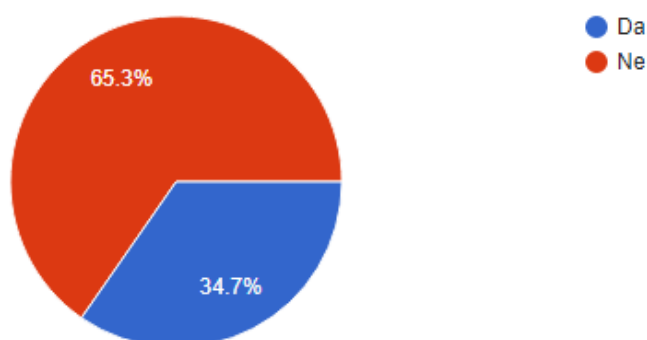
75 responses

Bez obzira na to što živimo u demokratskom društvu još uvijek postoji niz neprijatnosti s kojima se ljudi često suočavaju. Aktivistice su često izložene raznim neprijatnostima/napadima/nerazumijevanju, no veliki broj osoba (49) tvrdi da njihova seksualna orijentacija apsolutno ne uzrokuje bilo kakve neprijatnosti dok ostatak (26) tvrdi suprotno.

Da li te tvoja seksualna orijentacija ili neki drugi tvoj identitet izlaže neprijatnostima/napadima/nerazumijevanju u široj okolini?

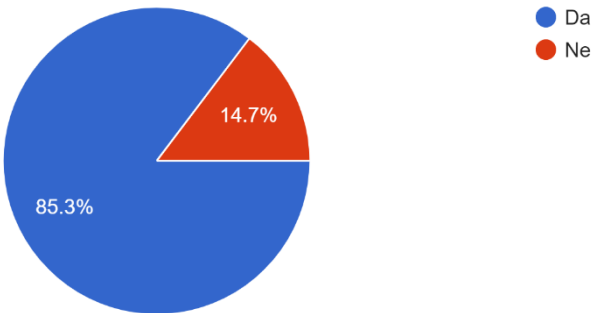
75 responses

Kreativnost je jako važan faktor za svaki posao, ali je posebno važno za aktivizam jer omogućava aktivisticama/ma da imaju slobodu da ostvaruju promjene kroz pravce umjetnosti i da učinkovito djeluju. Na pitanje "Da li u tvom radnom okruženju postoji osigurano kreiranje adaptiranog radnog mjesta koje obezbjeđuje dostojanstveno, zdravo i kreativno radno mjesto?" 51 žena je odgovorilo potvrdno, dok 24 žene tvrde da takvo nešto u njihovom radnom okruženju ne postoji.

Da li u tvom radnom okruženju postoji osigurano kreiranje adaptiranog radnog mjesta koje obezbjeđuje dostojanstveno, zdravo i kreativno radno mjesto?
75 responses

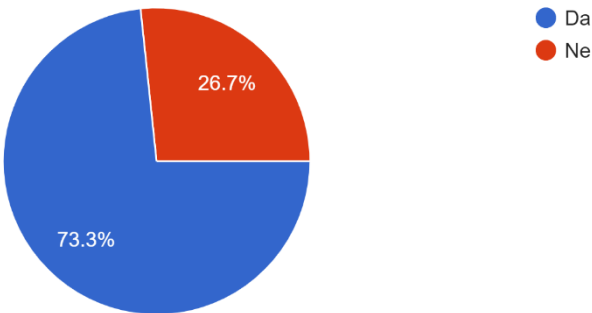

Mentalni/intelektualni faktor

Detaljnou analizou odgovora na pitanje “Da li potiskuješ strah ili se suočavaš sa strahom?”, došle smo do zaključka da se najveći broj žena suočava sa strahom (39) jer smatraju da je to ključ za uspjeh, da je važan dio rada na sebi, da se mora preći preko straha i da je to osnova za održavanje zdravog života dok se 14 žena ne suočava sa strahom i/ili osjećaju, između ostalog, strah od nepravde, kratkih rokova, finansijske nesigurnosti kao i strah za vlastitu sigurnost iz čega se može zaključiti da nemaju naviku suočavanja sa strahom. Također, sedam (7) žena je napisalo da reaguju zavisno od situacije, dok se ostatak žena nije izjasnio.

Samostalnost je ključna stvar u aktivizmu i potrebna karakteristika svake aktivistice koja želi da napravi velike promjene. Većina žena (55) tvrdi da imaju apsolutnu slobodu da donose samostalne odluke dok 20 žena smatra da nemaju potrebnu slobodu.

Da li smatraš da imaš dovoljno slobode za donošenje samostalnih odluka na svom radnom mjestu?
75 responses

Analiziranje ukupno 75 odgovora na pitanje “Da li si zadovoljna svojim zvanjem i zanimanjem koje si stekla?” pokazuje da je 48 žena zadovoljno svojim zvanjem i onim što rade jer se na takav način formalno i neformalno obrazuju. Vole ono što rade i žele mnogo više napredovati. Ukupno 11 žena nisu zadovoljne s onim što rade jer ne rade u struci i/ili su upisale fakultet koje nisu željele i rade ono što ne vole. Nekoliko žena se izjasnilo kao studentice te na ovo pitanje nemaju odgovor.

Samopoštovanje je također još jedan jako bitan faktor koncepta integrisane sigurnosti i ključno je za rad. Kroz istraživanje smo došli do zaključka da žene pretežno iskazuju

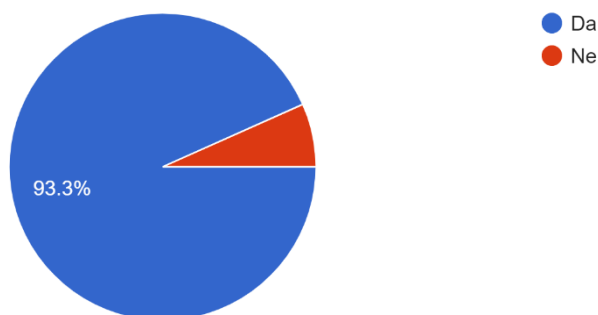

samopoštovanje prema sebi tako što sebe uvijek stave na prvo mjesto, rade na tome da sebe najviše vole i da se prvenstveno brinu o svojim potrebama, prihvaćaju sebe, brinu se o svom tijelu, održavaju zdravlje i psihičku stabilnost, zadovoljavaju svoje duhovne i fizičke potrebe, poštuju se i odvajaju vrijeme za sebe. Nekoliko se žena izjasnilo da, nažalost, ne osjećaju samopoštovanje prema sebi iako bi voljele da nije tako.

Posao aktivistice je jako zahtjevan, ali ujedno donosi satisfakciju. Ključ aktivizma je vjerovanje u sebe, što dokazuje to da većina žena daje sve od sebe kako bi postigle ono u što vjeruju dok manji broj žena (5) koje su upoznate sa konceptom integrisane sigurnosti to ne čini.

Daješ li sve od sebe za ono u što vjeruješ?

75 responses

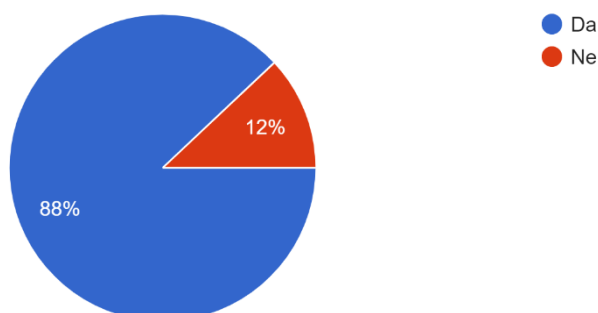

Spiritualni/egzistencijalni faktor

Jedno od ključnih pitanja u sklopu istraživanja je postojanje motivacije na radnom mjestu. Kroz istraživanje koje smo provele došle smo do zaključka da jako velik broj žena (66) smatra da ima dovoljno motivacije za posao kojim se bavi dok ostatak žena nema motivacije. Ono što žene najviše motiviše je činjenica da pomažu onima kojima je to potrebno, odnosno pomažu osobama kojima treba ljubav, podrška i pomoć. Nadalje, motiviše ih rad sa ženama, pozitivnost (u radnom okruženju), vlastita sloboda i sigurnost, borba za ono što vole i ekonomska nezavisnost. U nastavku se nalazi grafikon koji detaljnije pokazuje statističke podatke u vezi odgovora na ovo pitanje.

Imaš li dovoljno motivacije za posao kojim se baviš?

75 responses

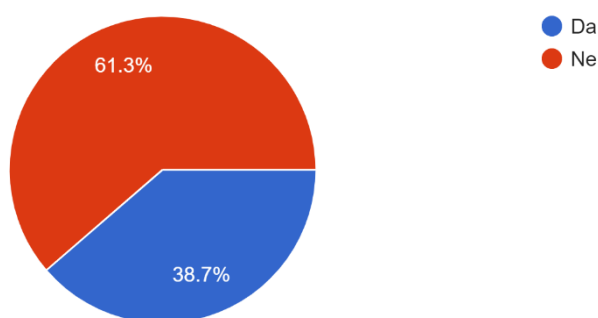

Pritisak i finansije su ključni problemi kod aktivistica što posljedično uzrokuje i druge probleme, no iako većina žena ne podliježe pritisku, kroz analizu odgovora na pitanje došle smo do zaključka da žene najčešće osjećaju pritisak zbog rokova, neprofesionalnosti na poslu (egoizam, nedostatak timskog rada, negativnost, laži) i finansija.

Da li podliježeš nekom obliku pritiska tokom radnog vremena?

75 responses

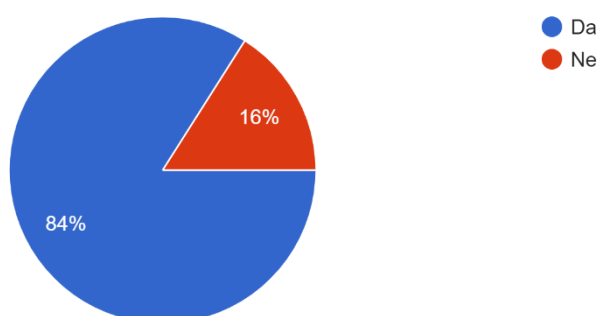
Osobe koje su popunile upitnik navele su da je za njih i njihov rad od krucijalne važnosti pažnja javnosti, odnosno za 32 žene pažnja javnosti je najvažniji faktor i pretežno je vezan za njihov rad, a ne za njih lično, 12 žena smatra da im pažnja javnosti nije važna dok za ostale žene to zavisi od mnogo faktora.

Važno pitanje koje se jako rijetko postavlja aktivisticama odnosi se na bitnost vlastitih potreba. Cilj aktivizma je razmišljati o potrebama drugih, no pitanje je da li aktivstice razmišljaju o vlastitim potrebama? Kroz analizu odgovora došle smo do zaključka da većina žena (63) razmišlja o onome što je njima najviše potrebno.

Važno je istaknuti da ono što je najviše potrebno ženama uključuje ljubav (prema sebi i općenito), vlastitu slobodu, više vremena (za sebe, za svoj lični razvoj), kvalitetu druženja, pozitivnu energiju, zdravlje, odmor, zadovoljavanje vlastitih potreba, finansijsku sigurnost i mir sa samom sobom. U nastavku se nalazi grafikon koji detaljnije pokazuje statističke podatke o tome da li žene misle/ne misle o svojim potrebama.

Često govorimo o potrebama društva, države, drugih pojedinaca i pojedinki, ali postavlja se pitanje koliko mislimo o našim potrebama. Da li misliš o svojim potrebama?

75 responses

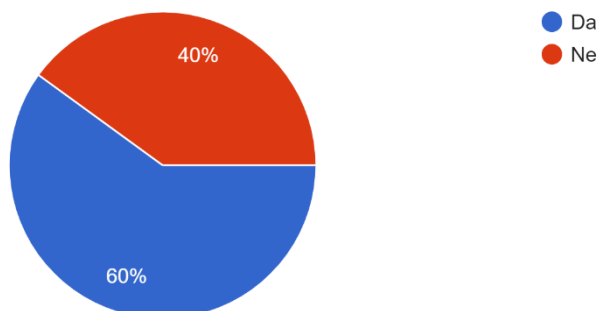

Socijalni/relacijski faktor

Kroz analizu upitnika došli smo do zaključka da je za 45 žena važno kako ih drugi ljudi vide i to pretežno zbog toga što to zahtijeva njihov posao, a ne ona lično, dok ostale žene smatraju da to nije najvažnija stvar. Po mišljenju žena drugi ljudi ih vide najviše kao jake i samostalne, pozitivne, hrabre, uporne, inteligentne, humane, feministice i odgovorne. U nastavku se nalazi grafikon koji detaljnije pokazuje statističke podatke u vezi odgovora na ovo pitanje.

Da li ti je važno kako te drugi ljudi vide?

75 responses

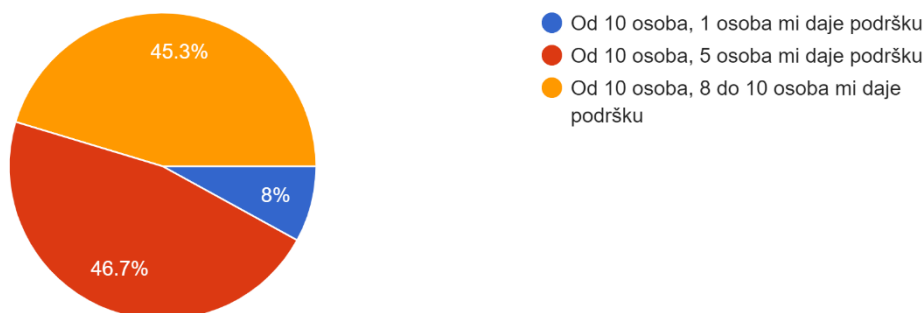
Analizom odgovora na pitanje da li imaju dovoljno vremena da se posvete svom privatnom životu, došli smo do zaključka da većina (45) žena ima dovoljno vremena, te se posvećuje druženju (porodica, prijatelji/ce, partner/ica), izlaze vani, odvajaju privatni i poslovni život, čitaju knjige i/ili pišu, provode svoje vrijeme u prirodi (šetnje), bave se jogom, meditiraju i plešu. Ostatak žena (11) ne odvajaju toliko vremena za svoj privatni život zbog obaveza koje imaju i studija dok ima pojedinih žena kojima odvajanje vremena za svoj privatni život zavisi od mnogo faktora.

Aktivistice su u svom radu pretežno samostalne, no za pojedine aktivisticke podrška je od ključne važnosti. Analizirajući pitanje da li imaju podršku u svom radnom okruženju bez bilo kakvog osuđivanja može se zaključiti da:

35 žena tvrdi da od 10 osoba, 5 osoba im daje podršku,
34 žene tvrde da od 10 osoba, 8 do 10 osoba im daje podršku,
6 žena tvrdi da od 10 osoba, jedna osoba im daje podršku.

Da li imaš podršku bez bilo kakvog osuđivanja u svom radnom okruženju?

75 responses

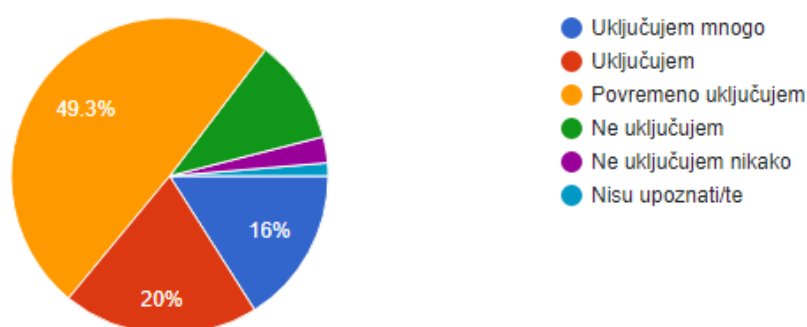
Sljedeće logično pitanje je to da li aktivistice uključuju porodicu/partnera/partnericu u svoj rad i da li je porodica/partner/partnerica aktivistice upoznata s njihovim radom. Iz analiziranih odgovora zaključak je sljedeći:

- 37 žena povremeno uključuje,
- 15 žena uključuje,
- 12 žena uključuje mnogo,
- 8 žena ne uključuje nikako.

Jedna osoba tvrdi da porodica/partner/partnerica nisu apsolutno upoznati/e s njenim radom. Osoba dolazi iz Tuzle i radi u organizaciji koja se bavi ženskim pravima. Sebe smatra aktivisticom i braniteljicom ženskih prava i upoznata je s konceptom integrisane sigurnosti.

Da li je tvoja porodica/partner/partnerica upoznata s tvojim radom? Ukoliko da, koliko ih uključuješ u svoj rad?

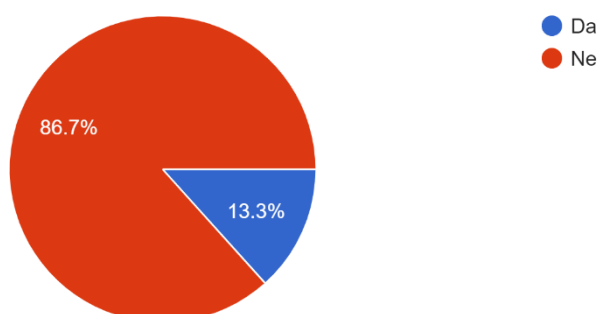
75 responses

U većini organizacija, lokalnih ureda i slično, muškarci su znatno brojniji u odnosu na žene, međutim većina ispitanica/ka tvrdi da su zapravo žene brojnije u određenom radnom okruženju. To dokazuju brojevi dobijeni iz analize spomenutog pitanja, a koja pokazuje da 65 žena tvrdi da su žene brojnije dok 10 žena tvrdi da nije takva situacija u njihovom radnom okruženju.

Da li su muškarci brojniji u odnosu na žene u tvom radnom okruženju?

75 responses

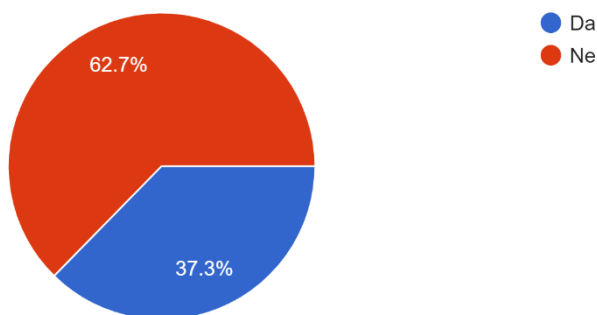
Aktivizam je način života i posao koji zahtijeva potpunu predanost. Ipak, postoji granica ugrožavanja vlastite dobrobiti što posljedično ugrožava rad aktivistica. Da bi radile dobro, prvenstveno trebaju biti dobre prema sebi. Živimo u svijetu u kojem su informacije dostupne u svakom trenutku što utiče na brzinu rada. Međutim, mnoge osobe rade prekovremeno, odnosno, iako rade brže, rade i više. Prekovremeni sati su sve češća pojava u svijetu aktivizma i analizirajući odgovore došle smo do zaključka da:

- više od 7 žena radi od 1 do 3 prekovremena sata na mjesečnom nivou,
- više od 7 žena radi do 30 prekovremenih sati,
- 6 žena radi do 10 prekovremenih sati,
- 6 žena radi do 20 prekovremenih sati,
- 4 žene rade do 40 prekovremenih sati,
- 3 žene rade do 60 prekovremenih sati i
- 2 žene rade do 50 prekovremenih sati, dok 14 žena uopšte ne rade prekovremeno.

Na pitanje: "Da li si često etiketirana u svom društvu/poslu?", 47 žena tvrdi da nisu česta meta etiketiranja u svom društvu i/ili poslu dok 28 žena smatra da jesu meta etiketiranja.

Da li si često etiketirana u svom društvu/poslu?

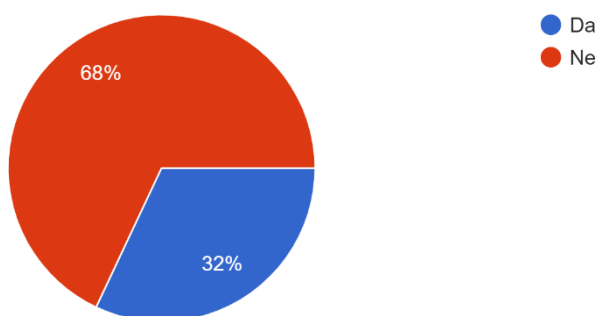
75 responses

Govor mržnje je za pojedine aktivistice svakodnevnica. Zavisno od toga u kojoj okolini djeluju, aktivistice su često meta govora mržnje. Od ukupno 75 popunjenih upitnika kroz istraživanje smo došle do zaključka da 51 žena nije izložena zločinima i/ili govoru mržnje dok 24 žene tvrde da jesu.

Da li si izložena zločinima ili govoru iz mržnje?

75 responses

Zaključak

Primarni razlog provođenja ovog istraživanja je bolje upoznavanje s problemima i temama koje, nažalost, nisu toliko aktuelne u današnje doba. Istraživanje je namijenjeno svim ženama koje sebe smatraju aktivisticama ili se na bilo koji način zalažu za svoja prava. Statistike i podaci koji su dobijeni i analizirani donekle su šokantni, mada i očekivani. Više od 70% žena koje su popunile upitnik rade prekovremeno i pretežno su izložene stresu na poslu (npr. u vidu kratkih rokova). Uzimajući u obzir veliki broj popunjenih upitnika (75), može se zaključiti da je osnovni cilj ostvaren što je omogućilo dalji napredak istraživanja. Veliki broj osoba koje su popunile upitnik dolaze iz područja gdje slične teme nisu bile ranije obrađivane i upravo zbog toga ciljana skupina je pogođena. Većina osoba koje su popunile upitnike dolaze iz raznih sektora i organizacija što nama omogućava lakšu analizu i daje jasniju sliku o tim ženama. Mišljenja su pretežno većinska i svaki faktor je popraćen validnim komentarima. Kako 34% ispitanica/ka nije educirano o integrisanoj sigurnosti i to uglavnom nova generacija aktivistica i feministica, preporuka je da se trebaju održavati radionice o ovoj oblasti.

Jako je važno staviti fokus na mlađu generaciju aktivistica i feministica i, obzirom da je najmanje osoba u dvadesetim godinama popunilo upitnik (14), potrebno je obratiti naročitu pažnju na kvalitetno edukovanje o feminizmu i aktivizmu.

Psihičko i fizičko blagostanje uposlenika/ce bi trebalo da bude prioritet u svim organizacijama, no 61% osoba smatra da međunarodne organizacije obraćaju više pažnje na blagostanje nego lokalne organizacije. Iz navedenog slijedi preporuka da lokalne organizacije rade na popravljanju i stvaranju boljeg ambijenta za psihičko i fizičko blagostanje uposlenika/ice kroz pravilnu primjenu i poštivanje ljudskih prava.

Više od 70% osoba smatra da je poželjno da poslodavci/kinje obezbijede svojim uposlenicima/ama obuku iz samoodbrane što dovodi do preporuke da je potrebno da se na radnom mjestu uvede takav kurs ili obuka kako bi se aktivistice osjećale sigurnije.

Jako je važno osigurati dobrobit aktivistica jer, kao što je spomenuto, više od 38% aktivistica podliježe nekom obliku pritiska tokom radnog vremena i to pretežno zbog kratkih rokova, te je preporuka da se na radnom mjestu obezbijedi neki vid relaksacije bilo da je to u obliku fizičke aktivnosti i/ili meditacije i slično.

Bez obzira na to što je 80% osoba već upoznato sa konceptom i terminom "sigurnost za braniteljice ženskih prava", na osnovu provedenog istraživanja je jasno da je temu integrisane sigurnosti potrebno potrebno proširiti i detaljnije obrađivati.

Tema koja je također bitna odnosi se na samopoštovanje jer je 40% osoba izjavilo da im je važno da govore o samopoštovanju.

Posao aktivizma podrazumijeva spremnost pojedinca/ke da često bude suočen/a s različitim situacijama. Činjenica da veliki procenat (78.7%) osoba tvrdi da su bili/e izloženi/e nekom obliku verbalnog nasilja i da više od 49% osoba tvrdi da su na poslu izložene nasilju ili nekom drugom obliku rizika ukazuje na to da se teme nasilja i slične teme ne smiju zaobilaziti i o njima je neophodno detaljno diskutovati.

Manje od 15% osoba se izjasnilo da nemaju motivacije za posao kojim se bave te, bez obzira na tako mali procenat, svakako je potrebno održavati motivaciju za poslom pa je u tom slučaju bitna i tema koja se tiče dobrobiti aktivistica. Jako važan podatak je i to da se većina žena koje su popunile upitnik, bez obzira na pritiske i slične situacije s kojim se suočavaju, osjeća jako sigurno u svojoj koži što je ohrabrujuće i ukazuje na važnost provedenog istraživanja. Samopoštovanje je također ključni faktor integrisane sigurnosti i relevantno je za rad u nevladinim organizacijama. Sveukupno provođenje istraživanja i prikupljanja podataka je mali dio onoga što je još potrebno uraditi. Postoji još mnogo tema koje zahtijevaju više pažnje i odnose se na dobrobit i kvalitetan rad aktivistica.

Bibliografija

Barry, J. (2011) Integrated security: The Manual. Kvinna till Kvinna Foundation i Urgent Action Fund for Women's Human Rights, Boulder, Colorado, SAD. Pristupljeno preko:
https://www.integratedsecuritymanual.org/sites/default/files/integratedsecurity_themanual_1.pdf

Barry, J., Nainar, V. (2008) Insiste, Persiste, Resiste, Existe: Women Human Rights Defenders Security Strategies, International Foundation for the Protection of Human Rights Defenders, Kvinna till Kvinna Foundation i Urgent Action Fund for Women's Human Rights, Boulder, Colorado, SAD

Bernal, M. (2006) Self-Care and Self-Defense Manual for Feminist Activists. Artemisa, Elige i CREA, New Delhi, Indija. Pristupljeno preko:
<http://www.creaworld.org/sites/default/files/Self%20Care%20and%20Self%20Defence%20Manual.pdf>

CDC (2018) Članak na temu: Well-Being Concepts.
Dostupno na: <https://www.cdc.gov/hrqol/wellbeing.htm>

Fondacija CURE, Izvještaj: Integracija rodne perspektive u zaštitu i spašavanje i smanjenje rizika od katastrofa. Bosna i Hercegovina. Pristupljeno preko:
<http://www.fondacijacure.org/upData/uploads2/GENDER%20INTEGRATION%20INTO%20DISASTER%20RISK%20MANAGEMENT%20final.pdf>

Institut za osnaživanje žena, Welfare, Self-Care and Integrated Security (WeSIS): Introduction. Pristupljeno preko: http://www.iwe-women.org/img/Intoduction%20to%20WeSIS_IWE.pdf

Manjulaa Narasimhan, M. (2019). Self care interventions to advance health and wellbeing: a conceptual framework to inform normative guidance. The BMJ. 01.april. str 1- 4.
Dostupno na: <https://www.bmj.com/content/bmj/365/bmj.l688.full.pdf>

Ronderos, K. (2012, June 14.) Wellness, Self-Care and Security – Why This Is Important To Feminism. Awid.
Dostupno na: <https://www.awid.org/news-and-analysis/wellness-self-care-and-security-why-important-feminism>

O Fondaciji CURE

Fondacija CURE (CURE) je feminističko-aktivistička organizacija koja djeluje za jednakost spolova i rodova zalažući se za pozitivne društvene promjene putem obrazovnih, umjetničko-kulturnih i istraživačkih programa. Organizujući afirmativne akcije, CURE slave snagu i moć žena, te rade na osnaživanju osoba kako bi postali/e pokretači/ce društvenih promjena u BiH i svijetu. Feministički aktivizam je omogućio siguran prostor u kojem su žene jake, neustrašive, sposobne i ujedinjene u svim svojim različitostima. CURE je organizacija profesionalaca/ki i volontera/ki koji/e izlaze na ulice u znak javnog protesta protiv nasilja, diskriminacije, kršenja zakona i osnovnih ljudskih prava, organiziraju performanse protiv nasilja, pozivaju umjetnike/ce, naučnike/ce, edukatore/ice, aktiviste/ice, građane/ke na akciju i konkretan lični doprinos za kreiranje boljeg i zdravijeg bosanskohercegovačkog društva.

Vizija – Kakvo društvo želimo

Fondacija CURE zalaže se za jednakost i ravnopravnost žena u BiH, za društvo bez patrijarhalnih normi u kojem se ne toleriše nasilje i diskriminacija i gdje su žene prepoznate kao odgovorne pokretačice i nositeljice pozitivnih društvenih promjena i koje ravnopravno donose odluke u društvu.

Misija – Šta radimo da ostvarimo viziju

Fondacija CURE radi na podršci, jačanju kapaciteta i kreiranju sigurnog okruženja za novu generaciju aktivistica i feministica, za njihovo odgovorno i aktivno učešće u pozitivnim društvenim promjenama kroz edukativne programe, istraživanja, analize i javno zagovaranje, unaprjeđenje medijske slike o ženama i povećanje vidljivosti, lokalna i regionalna umrežavanja, angažovanu umjetnost i aktivizam i izgradnju inkluzivnog i održivog ženskog pokreta. Vrijednosti

Fondacija CURE u svom radu zagovara sljedeće vrijednosti: solidarnost među ženama, osnaživanje žena, inovativnost u radu i pristupu, transparentnost unutar tima i spram drugih, integritet, okrenutost ka korisnicama/aktivisticama/feministicama/ženama, aktivizam kao način uticaja, kreiranje sigurnog prostora za žene, dosljednost u radu i posvećenost ostvarivanju rezultata.

O autorici

Sabina Lizde rođena je u Mostaru. Tursko-bosanski koledž završila je u Sarajevu 2013. godine. Na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu 2016. godine je diplomirala na Odsjeku Politologija i stekla zvanje diplomirane politologinje, smjer Međunarodni odnosi i diplomatija. Svoj postdiplomski studij završila je također na Fakultetu političkih nauka, no jednu akademsku godinu je provela studirajući i istražujući za svoj magistarski rad na Univerzitetu u Jaenu, Španija, te je 2019. godine stekla zvanje magistricе politologije, smjer: Međunarodni odnosi i diplomatija. Prisustvovala je različitim edukacijama, seminarima i radionicama gdje je dobila odgovarajuće diplome, potvrde i certifikate kako u BiH tako i u inostranstvu. Dugogodišnja je volonterka u raznim nevladinim organizacijama koja se bore za ljudska prava i međunarodnim organizacijama uključujući UN. Volontiranjem u Fondaciji CURE aktivno se zalaže za rodnu ravnopravnost, prava žena i pridonosi misiji koju Fondacija CURE provodi od svog osnivanja.

E-mail: sabinalizdemoid1@gmail.com

